

OTROK GLADU.

Andrè Čebokli.

Pri oknu, dišečem po zelenju in cvetju, sedi sama in izstradana. Ob trenutkih je njena misel daljna... da ji prebledi telo in oledenijo oči. Ta tajnotiha misel hodi na božjo pot k črnim razvalinam svetogorske Kraljice, žalostne Matere goriških žená — — na krvavo križpotje ukradenega ji moža, ki leži v železnem, od dežele do dežele dolgem grobu živih z razdvojeno dušo: s pogledom nazaj v življenje čuva ženo, ž njo otroka — — s pogledom naprej se pripravlja na smrt — —.

A vrača se vsakikrat bolj trudna — — in ostaja ji le suho upanje brez tolažbe.

Mimo okna pripoje ptiček in ji vzvalovi s svojim spevom mlado kri. Dvoje črnih oči hiti za njim skozi drevje in grmovje. Od ondod se z velikimi očmi ogledne — kakor bi ga bilo sram — potem ponudi z zlatim kljunčkom črva svoji ptički, ki med vejicami gnezdí... pomisli nekaj — obrne oči, kakor bi pogledal vase — — in ji zapoje pesem pesmi brez besed —: besede pa se slišijo v nekem drugem svetu — — razumejo jih samo matere in njihovi še nerojeni otroci — —.

Mlada mati vzdihne in toži:

»Gnezdím... gnezdím... njega pa ni, da bi mi pel — —!«

In ko se vrne njena daljna misel z žalostne poti in ji spet ostane samo suho upanje brez tolažbe, vsa zapuščena in bedna prosi:

»Ti mi, ptiček, poj — — jaz pa bom gnezdila, gnezdila...«

Dobri ptiček se je usmili, prileti pred okno in ji poje:

»Pojdi, greva v otroški raj!«

Mati: »Kod je pot?«

Ptiček: »Iz te doline — črez višine — v globočine — —«

Mati: »Ah, kako je polna zmoť — —!«

Ptiček: »Ali konec je sij resnice.«

Mlada mati vztrepeta in zaihti: mogočno materino oko vidi pod seboj polumračno dolino, polno pohabljenih in do kosti izstradanih otrok, ki se živé samo od suhe trave in čiste vode — — kakor bi ne smeli niti črvov jesti, ki so se pred njimi zakotili globoko pod zemljo — —. V smrtni bolečini se ji skrči slaboťno telo. Zaječi — — kakor še ni do danes jeknilo s te žalostne zemlje v večnomolčeče nebo. In vpraša z zatajenim krikom, ki se ji iskri v solznih očeh:

»Ptiček, kaj mi poješ?!«

Ptiček: »Pesem o novem človeku.«

Mati: »O, kako je strašna!«

Ptiček: »Pa lepa.«

Mati: »Ali to ne bo več podoba človeka — — !«

Ptiček: »Niti živali — — še manj drevesa. Drevo ima dobro, bogato mater. Zemljo. Ono ni lačno. Raste, zeleni in cvete: polno je mesa in krvi — — vsako leto ima čisto novo obleko — — obraz mu cvete belo in rdeče — — in rodi lep in zdrav sad — —.«

Mlada mati: »O — jaz pa tako nesrečna! Blagor materam, ki so bile nekdanj site belega kruha in mleka in so že porodile, po ukazu božje volje — —. Jaz stradam še črnega kruha, ne poznam več čistega mleka — nimam okusa več. Ostalo mi je to eno bogastvo: solnce in zrak. Vsako jutro vdihavam vase vzduh, dehteč po zelenju in cvetju, da redim ž njim otroka — in mu pravim pravljico o svetopisemskih dneh — — —.«

Ptiček: »In zakaj so solzne tvoje oči v samem otroškem, najčistejšem smehljaju?«

Mati, s pogledom vase: »Povej mi, ptiček, kak in kaj bo moj otrok?!«

Ptiček zameži in ji odpoje: »Še mene bo strah pred njim. Njegovo telo bo komaj živali podobno — človeku pa nič: rodila boš živ glad brez mesa in krvi — —.«

Mati, z vso bridkostjo: »Ali vseeno ga bodem ljubila!«

Ptiček: »Ljubila boš le njegove oči: velike, globoke, kakor večnost žareče — —. Že v svojem mladem telesu si ga redila s samim solncem — — s samim dišečim cvetnim vonjem — —. On ne bo poznal samo belega kruha, ki edino po njem hlepi vse človeštvo — —: pregrenak mu bo. Temveč spoznal in našel bo — —«

Mati, skoro blazno zročih oči: »— smrt?!«

Ptiček, z glasom nadzemeljskega bitja: »Večno življenje na zemlji!«

Mati: »In — —?«

Ptiček: »Ljubila boš z vsem srcem njegove oči, velike, globoke, žareče kakor odtis iz večnosti: v njih lilijsko marmornatem okviru bo žarel živi obraz Kristusov — zakaj v človeških srcih je njegova podoba sčrnela v času tisočletij — —.«

Mati: »In — —?«

Ptiček: »Poslušala boš najlepši glas sveta: utrip srca svojega otroka, ki bo večni odmev pred tisočletji razodetih besed Prerokovih, občutenih po tisočletjih samo v izvoljenih — kaj šele v milijonih — —!«

Ptiček pogleda v nebo in poje, poje — —.

Mlada mati se zamakne vase. Pogovarja se s svojim nerojenim otrokom in gleda, kakor v svetlih sanjah, v čudočudne njegove oči — —:

»Otrok, zakaj so tvoje oči tako velike — —?«

Otrok: — — materine oči, kakor bi ne bile njene, proroško rišejo en sam širok krog — —.

Mati: »Da se bo videl v njih ves svet — —?!«

Otrok: — — kakor bi izpregovoril Bog v tisočernih glasovih, bolj in bolj globoko zamolklih — —.

Mati: »Ker nosiš v njih stotisoč resnic, eno globlje ko drugo — — zato so tako globoke?!«

Otrok: — — ko da bi vzplamtel velik, silen ogenj — —.

Mati: »In žareče kakor pravečno solnce so zato: da bi raztajale devet in devetdeset črnordečih pečatov, vsak iz druge človeške krvi — ž njimi devet in devetdeset obrazov, v vsakem čisto druga duša —: da bi raztajale teh devet in devetdeset pečatov, s katerimi je zalepljeno — teh devet in devetdeset obrazov, s katerimi je zaslepljeno vsako človeško srce pred neskončnokrat opljuvano, a na vse veke čisto Resnico —?! — In ko počijo te verige pečatov, ki so jih užgali že s svojim otrokom na srca lastni očetje, ki pa so bili le njihovi telesni očetje — —, in matere, le njihove telesne matere — —; in mladostni učitelji, le izsesavci njihove praduše — —; in vsi iskreni prijatelji, ki so verižili ž njihovimi srci — —; in vsi enooki modrijani, ki so kupovali njihove duše vsakopot z drugimi zlatimi resnicami, skovanimi iz razumskega zlata — —: tedaj, otrok, ko se ti odprejo vsa ta srca do svoje davno-davne resničnosti in čistosti — — tedaj povzdigni svoj glas, da se bo zemlja tresla in da bo ves svet besnel: Glejte me, moje spačeno telo je izrodek vaših možganov — —! — In če te bodo vprašali: zakaj? — reci jim: Ker ste zatajili v sebi srce, ustvarjeno po božji podobi! — Pa če ne bodo še verovali v tvoje besede, odgovori slepim jezičnikom: Poveljevali ste le svoje telo: dolge, dišeče lase —, lepe obraze brez gube težav in skrbi —, opojne grudi —, mehke roke —, vitke noge —! Gojili ste le svoje telesne strasti: z belim kruhom, z masnim mesom, z iskrečim se vinom, s slastnimi slinami iz dolgih poljubov oboževanih ljubic — —! — Da, zasmehovali te bodo in pljuvali na tvoje nesrečno telo! Tedaj pa jim reci: Z ognjem in mečem ste dušili svete sile duha, ki so hotele visoko nad telesom vzplamteti — — : ker vžigal jih je večni Duh, kateri se je bil utrnil v vsako človeško srce z eno kapljo krvi svojega trpljenja na gori Golgati in kateri se bode nekoč zopet strnil v eno na vekomaj — — —!«

Otrok: — — njegove solze tečejo po materinih očeh — motne in trde ko kamenje — —.

Mati: »Resnično, kamenjali te bodo s pocesnimi besedami in vpili: Mi imamo svojega boga — —!«

Otrok: — — v hripavo grlo sili materi krik — —.

Mati: »Ti pa zarjovi: Vsemogočno zlato!!«

Otrok: — — materi žaré oči — —.

Mati: »Tedaj se bodo zrušili vsi zlatniki sveta in ž njimi bo ugasnila luč zemskega zlata — na vekomaj! Tvoje čudočudne oči pa bodo mo-

gočno posvetile v nočno praznoto src in v nebeškem zlatu bodeta zažarela zemlja in svet — —.«

Otrok: — — v materinem telesu je mirno in tiho — kakor v grobu — —.

Mati: »Nazadnje te bodo vprašali: Kdo te je poslal?! Ti pa jim odgovori: Žena, ki vidi dalje nego mož! Moja izstradana mati (v imenu vseh bednih in gladnih mater...) vam kliče iz groba: Možje, žena vam daje živo zlato, vi pa ji vračate s svincem in železom: ubijete ji moža — porušite ji dom — izstradate njo in otroka!«

Otrok: — hoče biti rojen — —.

Mati zaihti s krikom globokih telesnih bolečin: »O mož! Preden petelin trikrat zapoje, si že trikrat zatajil svojo ženo — — devetkrat svojega otroka — —!«

Z vsemi bolečinami vstane spred okna, namenjena kakor profi vratom. Sredi tihe praznote pa postoji. Omahne enkrat in dvakrat in se zanese k postelji.

Nad njenim oknom zaihti v imenu človekovem neobupana violina, pojoč večerni daljini simfonijo gladu: zaklinjanje duha bodočnosti —!

Mlada, rastoča duša umetnikova uspava zavrženo mater. — —

Ni še zadnja ura duhov... In sila umetnikovega duha že pije roki iz zadnje žile kri. Struna poči in suha roka cepne.

Duh njegov pa krikne preko zemlje:

»Zemlja ne bo moj grob — —!«

Mlada mati se vzbudi iz sanj in še zdaj trepeče pred senco tisočerih rok, ki bi ji bile rade udušile v sanjah rojenega otroka...

In s strahom gleda skozi okno v vseživo kresnično noč: povsod gori — — vse se dere — —. Vidi: goreča grla vnebovpijočih kanonov — — ognjene kače žvižgajočih raket, zasmehujočih nebo — — a nebo jim odgovarja z zborom sedmerih božjih barv — —. Tam daleč —: človek zabada človeka — — duši — — mu s skalo razbija glavo — —. Tu blizu, pred oknom —: derejo se vsi avtomobili sveta — — v svoji sredi ga tiščijo in lajajo vanj, v očeta še nerojenega otroka. In sliši: pod težo tisočerih avtomobilnih koles se drobi glas — —: oče umira — —.

Mati plane iz groze nočne moči — — in vzdihne: »Ooo — —!«

Skrči se, vse živčevje se ji napne — — da vpije od bolečin: »Bog, reši me!«

In otrok se rodi — —.

Noč pa molči. Zakaj storjeno je: izstradana mlada mati je porodila polčloveško telesce — a z nadčloveškimi očmi: sodnjedansko luč za vse slepe ljudi na zemlji — —.

»Kriiii — —!«

Iz tega telesca je kriknilo v vsečloveško noč: v strašni dan vsem gluhim ljudem na zemlji — —.

In kdo ga je slišal — —?!

Videl ga ni še nihče. Tudi mati ne.

Izmed zvezdâ, ki so otroku svetile pri rojstvu, ni niti ena čudežno zažarela, da bi ga oznanjala v daljne dežele — —. Vse samo migljajo, kakor pred tisočletji, in se skrivnostno pogovarjajo — —.

Luna ima nocoj pa spačen obraz — da so zvezdogledi zamežali pred njo: na smeh ji je šlo, ko je bila zagledala otroka, ki se sam sebi smeje — —.

Če bi bilo prišlo to telesce v svileni srajčki na svet, zvedelo bi bilo mesto in vsa dežela že ob uri, ko so njegove oči tisočletnih slutenj pogledale iz materinega misterija v še večji misterij tega sveta — —. A ker se je rodilo s komaj zrelo kožo, ne ve še nihče zanj.

Mati pa se ga vzradosti. Rada bi ga pobrala kakor najden zaklad in ga krstila s suhimi ustnicami.

»Otrok, kaj si — — ?!«

»Kri...!« zaškripajo vrata.

V sobo pogleda mlad obraz, zagorel in suh kakor jesenski list. Ali kakor bi ne živel podnevi, temveč samo ponoči — —.

S steklenimi očmi posveti v tri črne, prazne kote. Dovoha in dolgi kodrastli lasje mu vzvalovijo:

»Po mrtvaškem diši — —!«

In v četrtem kotu najde trdo postelj, na postelji poltogo mlado mater, ki pestuje novorojenega otroka — suho okostje, ki bóde kakor črno trnje.

Mlada mati obrne svoje vpijočeproseče oči mirno vanj: »Kdo si?«

Mladi umetnik: »Križani človek: sit gladu — gladen duha večnosti — —!«

Mati: »Ali tam zunaj ljudje še jedó — —?«

Umetnik: »Eni žró — — drugi poginjajo — —.«

Mati: »In kaj hočeš — —?«

Umetnik: »Tvoj krvavi krik je prišel do mene, ko da bi te bil kdo dušil — —.«

Mladi umetnik stisne pest in iz nje posveti električna luč. Vztrepeče: »Uboga kost, kdo si pa ti?!«

Mlada mati: »V dolgi samoti in kričeči grozi sem pozabila svoje ime.«

Umetnik: »Imaš mater?«

Mati: »Imela sem jo — —.«

Umetnik: »Očeta?«

Mati: »Padel je.«

Umetnik: »Moža?«

Mati: »Utajili so mi ga — —!«

Umetnik: »Kaj pa imaš?«

Mati: »Tega otroka —« in ga objame.

Umetnik: »Fant —« in ga vzame materi iz sprednaročja.

Mlada mati, v živem upanju: »Oh, samo da je njemu podoben —!«

Mladi umetnik, ki ga je strah: »To ni več podoba človeka — —!«

Mlada mati, polna tolažbe: »Ves je njegov — —!«

Mladi umetnik, začuden: »A te oči, velike, globoke, daljne kakor onstranost — —!«

Mlada mati, ko otrok prvič pogleda v mater: »Niso ne njegove in ne moje: čudočudne so — — kakor večnost žareče — —!«

Mladi umetnik: »Ná, tu imaš novega človeka — —!«

In ji ga položi na suhe prsi.

Mlada mati priklene otroka k sebi s koščenimi rokami, kakor s suhim robidovjem, in njene ustne se primejo njegovih nezrelih ustnic v dolg poljub. Potem zaihti: »S čim naj te dojim, negodno telesce?!«

Otrok krikne: »Kriiii — —!«

Mati, vsa obupana nad sabo: »Ah, nimam niti krvi — —!«

Lačni otrok kriči: »Kri — kriiii — —!«

Mati, vsa otroku vdana: »Srce še bije — izsesaj mi zadnjo srčno kri — —!«

In v otrokovih velikih, globokih očeh ugasnejo materine pretrpele oči — brez vzdih. Mrtve strmijo vanj: v preveliki grozi so obstrmele — —. — —

V mračno jutro vpije prva lačna jata vranov: »Kra — kraaa — —!«

Mladega umetnika tenka postava se sključi in svetle njegove oči pogledajo z usmiljenjem na otroka. Seže z dolgimi rokami po njem in ga odtrga od mrtve matere.

— — — — —

V véliki sobi, razmaknjeni v vse meje sveta, povsod diši mrtvaško — — —.

Kod bo hodil ta polotrok z nadčloveškimi očmi — ne vem — —. — — Ali blagor mu, kdor ga bo srečal: v njem bo zavonjal ta vzduh — — —.